

TUNCELİ'DE ALEVÎ OCAKLARI

Alevî Associations in Tunceli

Veli Saltık¹

ÖZET

Tunceli'nin kültürel ve sosyolojik yapısı yeterince bilinmemektedir. Çoğu kişi ve çevreler, Tunceli'yi yanlış veya eksik bilgilerle tanımaktadırlar.

Tunceli; Sarp ve dağlık bir coğrafyaya sahip olması nedeniyle bazen mazlumların sığınağı olurken; bazen de suçluların, kaçkınların sığınağı olmuştur.

Bu yazıda, Tunceli'de yaşayan ve süreç içinde yaşadıkları bölgedeki egemen kültürün etkisinde kalarak kimileri Zazalaşan(Kırmançlaşan), kimileri de Kürtleşen (Kurmançlaşan) Seyyidleri ve mensup oldukları Ocakları özet olarak sunuyorum.

Anahtar Kelimeler:

Tunceli, Ocak, Alevîlik

ABSTRACT

We do not know much about the cultural and sociological structure of Tunceli. Most of the people know little or wrong information about it.

Tunceli, because of its steep and mountainous geography, has become a shelter for both guilty and aggrieved people.

In this writing, I will present Seyyids in Tunceli, who become Kurd and Zaza because of the dominant culture they expose in their region.

Key Words:

Tunceli, Association, Alevîsm

Tunceli'de Yaşayan Seyyitler ve Alevi Ocakları

Hız. Muhammet ve Hız. Ali'nin soyundan gelip, Tunceli'de yaşayan ve bazıları tarihi süreç içinde yaşadıkları bölgenin egemen kültürünün etkisinde kalarak Kürtleşen (Kurmançlaşan) ve bazılarıda Zazalaşan (Kırmançlaşan) çok sayıda Seyyitler var. Bu Seyyitlerden bazılarının Ocak merkezleri Tunceli'de bulunurken; bazılarının da uzantıları Tunceli'de yaşamaktadırlar.

Ocak merkezleri Tunceli'de bulunan 7 Seyyit soyu var. 5 Seyyit soyunun ise uzantıları Tunceli'de bulunmaktadırlar. Bu Seyyitleri "**İz Birakan Erenler ve Alevi Ocakları**" adlı kitabımda geniş olarak anlattığım için burada kısa olarak değineceğim.

1-Ağuiçen Ocağı

Asıl adı Seyyit Temiz olan Ağuiçen, Seyyit Lokman Perende'nin torunudur. "**Piri**

Piran, ser çeşme-i Mürşidan” “Pirlerin Piri, Mürşitlerin göze başı” olarak anılan Seyyit Lokman Perende, 5. kuşaktan İslam bilgini Ebul Vefa'nın torunudur. Hoca Ahmet Yesevi'nin 1166 yılında vefat etmesinden sonra onun okulunun başına geçmiş, birçok Ulu Pire ve Türkmen prensine eğitim vermiştir.

Doğum ve ölüm tarihi tam olarak bilinmeyen Ağuichen (Seyit Temiz); Sarı Saltık, Hacı Bektaş Veli, Muzafereddin Muhammet, Ahmet Faki, Doğan Ata, Üryan Hızır. gibi Ulu Pirlere Hoca Ahmet Yesevi'nin okulunda okurken, bölge 1219 yılında Moğol işgaline uğradı. Lokman Perende de ailesi ile birlikte batıya göç edip, Erdebil'e yerleşti. 1222 Tarihinde Erdebil'de vefat ettikten sonra, onun çocukları Seyyit Muhammet ve Seyyit Mahmut, Anadolu'ya göç ettiler.

Söylenceye göre, Seyit Lokman Perende'nin torunları Seyyit Temiz ve kardeşi Seyyit Can Harput (Elazığ) a gelirler. Harput beyleri onları sınamak için kendilerine bir fincan ağü (zehir) sunarlar. Seyyit Temiz, ağüyü içip, bir damlasını harcamadan parmağından gerisin geri fincana akıtır. Küçük kardeşi Seyyit Can da, ağüyü içip topuğundan gerisin geri fincana akıtır. Ondan sonra bu kardeşler ve soylarına **“Ağü İçenler”** yada **“Ağüçanlar”** denilmiştir.

Ağuichen kardeşler, Elazığ'ın Sün köyüne yerleşirler. Daha sonra 1239-1240 yıllarında Baba İshak İsyanı'na katıldılar. Bu kardeşlerden Seyyit Can, 1246 dan sonra (muhtemelen Hacı Bektaş'la birlikte) Sulucakarahöyük'e gitti. Velayetname'ye göre Hünkar Hacı Bektaş Veli onu, Moğol komutanı Kavus Han'a elçi olarak gönderdi. Moğol Komutan onu bir dizi sınavdan geçirdikten sonra katletti.

Seyyit Temiz'in dört oğlu oldu. **Koca Seyyit, Köse Seyyit, Mir Seyyit ve Mençek Seyyit.** Koca Seyyit, babası Seyit Temiz'le Elazığ'ın Sün köyünde yatmaktadır. Koca Seyyit'in soyu, Elazığ Sün köyü, Erzincan Ardost ve Erzincan-İliç-Nordan köylerine yerleştiler. 13.Yüzyılın sonlarında Saltuklular Çemişkezek'de Melkişan Beyliği'ni kurunca, Seyyit Temiz'in oğulları Köse Seyyit, Mir Seyyit ve Mençek Seyyit de Tunceli'ye göçüp, Ulukale köyüne yerleştiler. Köse Seyyit ve Mir Seyyit, köyün kuzeyinde bulunan Karpan dağındaki Kozuk yaylasında yaylada iken vefat ettiler. Mezarları Kozuk yaylasının başındadır. Orası **“Ağü İçen Yatırı”** olarak bilinir. Yakın tarihe dek oralara yaylaya çıkanlar tarafından ziyaret edilip, üzerinde kurbanlar kesilirdi. Daha sonra Seyyit Mençek Hozat'ın Karabakır (Bargını) köyüne yerleşti. Ağü İçen'in oğlu Seyyit Mençek'in Karabakır (Bargını) köyündeki türbesi hala yöre halkı tarafından önemli bir ziyaretgah olarak görülüp, ziyaret edilmekte ve üzerinde kurbanlar kesilip mumlar yakılmaktadır. Ağuichen Ocağı'nın merkezi de bu köy kabul edilmektedir.

Ağü İçenliler, büyük dedeleri Seyyit Ebul Vefa'dan başlayarak Kürtleşmişlerdi. Çünkü, Ebul Vefa'nın babası Seyyit Muhammet, Deylem Devleti yıkılırken öldürülmüş, Ebul Vefa'nın annesi Meymune onu Şembek bölgesine kaçırıp, Kürtlerin arasında saklamış ve büyütmişti (Saltık, 2006; s.193). Çocukluk ve gençlik yılları Şembek'li hocası Muhammet Şembeki'nin yanında geçmişti. Ebul Vefa daha sonra Buhara'ya gidip Amcası El Mugazi'nin kurduğu okulda okumuş, sonra Şembek'e dönüp hocası Muhammet'in elini öpüp, vefa gösterince; hocası da ona **“Ebul Vefa”** adını takmıştı. Ebul Vefa ve beş kuşak sonrasına değin soyu Şembek'te Kürtlerin arasında kaldılar.

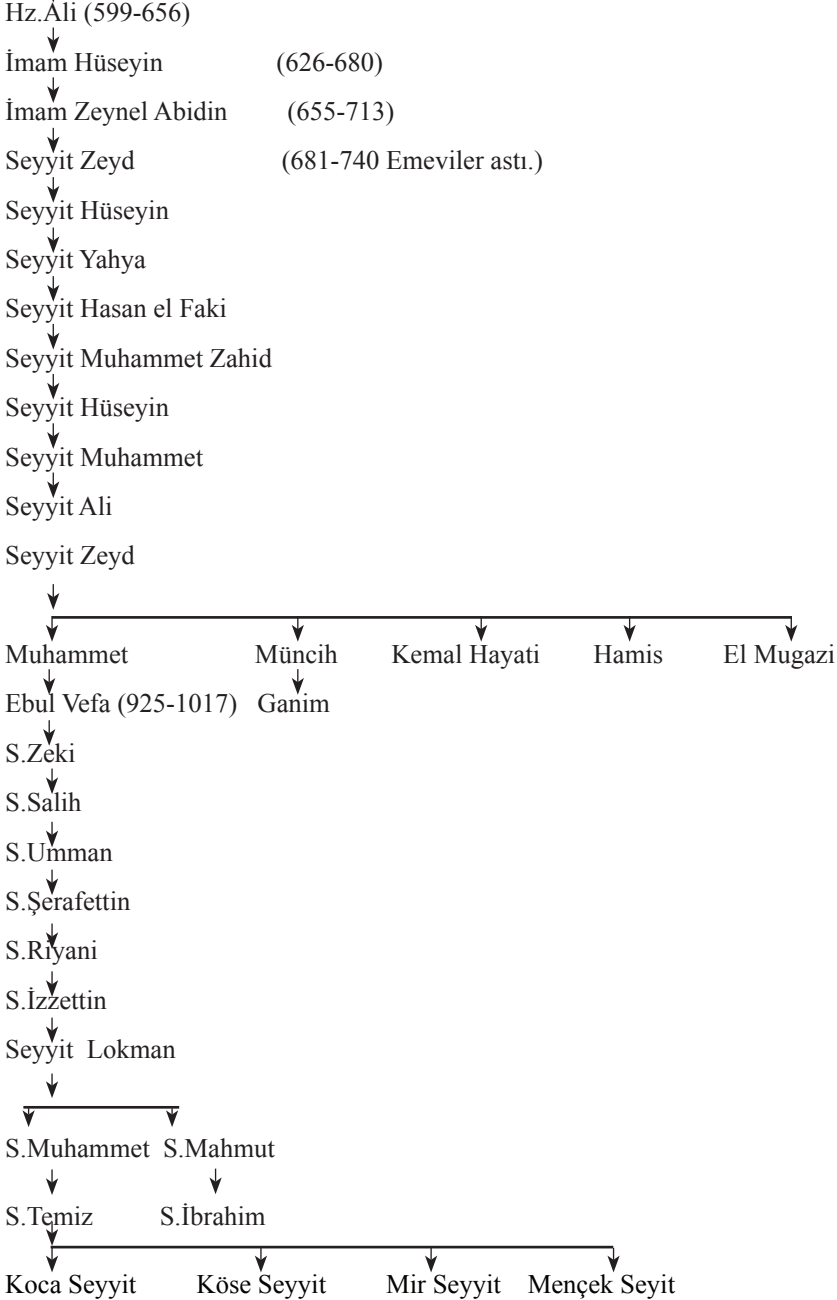
Araştırmacı Yazar Nejat Birdoğan'a göre Ağuiçenler'in Soyağacı şoyledir:

Hz.Ali
 ↓
 İmam Hüseyin
 ↓
 İmam Zeynel Abidin
 ↓
 Seyyit Zeyd
 ↓
 Seyyit Hüseyin
 ↓
 Seyyit Ali
 ↓
 Seyyit Muhammet Zahit
 ↓
 Seyyit Muhammet
 ↓
 Seyyit Ebul Vefa
 ↓
 Seyyit Ganim
 ↓
 Seyyit Osman
 ↓
 Seyyit Zeki
 ↓
 Seyyit Salih
 ↓
 Seyyit Osman
 ↓
 Seyyit şerafettin
 ↓
 Seyyit Riyani
 ↓
 Seyyit İzzettin
 ↓
 Seyyit Lokman Ebul Feyz
 ↓
 Seyyit Mahmut
 ↓
 Seyyit İbrahim
 ↓
 Seyyit Muhammet
 ↓
 Seyyit Temiz (Birdoğan;1992, S.263).
 ↓

şecerde 2 Osman ismi geçmektedir. Bizce bu doğru değil. Çünkü Seyyitlerde bu isimler hemen hiç bulunmamaktadır. Ayrıca aşağıda verdiğimiz Ağuienlerle aynı soydan gelen Mineyik'li Seyyitler soyağacında Ebul Vefa, 14.sırada iken, bu soyağacında 9. sırada bulunuyor ki, bu doğru değil. Seyyit Ebul Vefa, 925 yılında doğdu ve 1017 yılında öldü. Bu durumda Ebul Vefa'ya dek beş isim eksiktir. Yavuz Selim sonrası Osmanlı yönetimi Kızılbşlığı (Aleviliği) suç sayıp yasakladığı için, mezhep ve isim değiştirenler olmuştur. Bu soyağacı, 1566 veya 1759 yıllarında yenilenip onaylanırken, çok muhtemeldir ki, bu isimler araya sıkıştırılmıştır.

Yine Seyyit Temiz (Aguichen), Yesevi Okulu'nda Sarı Saltık ve Hacı Bektaş Veli ile birlikte okuduğuna göre, onlarla aynı kuşaktır. Sarı Saltık Hz. Ali'den başlayarak 22. kuşağı oluşturuyor. Keza Hacı Bektaş Veli de soy zincirinde 23. kuşağı oluşturuyor. O halde Seyyit Temiz de soy zincirinde 22. veya 23. sırada olmalıdır.

Müneyik (Zeynel Abidin) Seyyitleri Soyağacı

Ağuiçenlerin Tunceli’de oturdukları köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Bargını	Karabakır	Hozat
2	Doğan	Doğan	Çemişkezek
3	Hıdırdamı	Hıdırdamı	Pertek

2-Baba Mansur Ocağı

Tunceli-Mazgirt ilçesi Muhundu beldesinde oturan Baba Mansur evlatlarından Haydar Doğan Dede, sözlü geleneğe dayanarak bize şunları aktarmıştı:

“Baba Mansur, İmam Muhammet Bark’ın soyundan gelmektedir. Hacı Bektaş Veli’den 200 yıl önce düşmanlarından kaçıp, Anadolu’ya gelerek bugünkü Muhundu’nun kuzeyinde bulunan bir mağarada bir süre saklanmış, daha sonra gizlendiği yerden çıkıp, bugün Ocak merkezinin bulunduğu yere gelerek, orada bir ev yapmaya başlamış. Evi yaptığı sırada Musahibi Kureyş Baba onu ziyarete gelmiş. O da musahibini karşılamaya çıkınca, yapmakta olduğu duvar da onunla birlikte yürümüş. O duvarı hala Cem evinin iç kısmında muhafaza ediyoruz”.

Hacı Bektaş Veli’nin 1231-1232 tarihlerinde Anadolu’ya geldiği bilinmektedir. Baba Mansur, ondan 200 yıl önce geldiğine göre, 1030 larda gelmiş demektir. Oysa bu tarihlerde Anadolu’ya Türk göçü olmamıştır. Aşağıda yayınlayacağım belgede de anlaşılacağı gibi Baba Mansur, 1230’larda bu bölgede yaşamaktadır.

Baba Mansur’un soyundan gelenler, Diyarbakır Dulkadirli Devleti’nden bir tarihsiz şecere almışlar. Daha sonra torunları bu şecereyi 2.Mahmut zamanında yenileyip onaylamışlar. Ancak bu belge bugüne dek hiçbir yerde yayınlanıp açığa çıkmadı. Varsa da hala saklanıyor.

Araştırmalarımıza göre Baba Mansur, Erzurum Saltuklu beyi Seyyit Muhammet

Saltuk’un oğludur. Takriben 1145 yılında doğdu. Dedesi Saltuklu beyi İzzettin Saltuk, çok sevdiği torunu Mansur’u, Hoca Ahmet Yesevi’nin Türkmenistan Yesi kentinde bulunan okuluna gönderdi. Baba Mansur burada Ağuiçen’in dedesi Seyyit Lokman Perende, Abdal Musa’nın dedesi Seyyit Haydar Gazi, Baba İlyas’ın babası Seyyit Ali, Ahmet Yesevi’nin oğlu Kudbettin Haydar, Kalender Veli’nin babası Seyyit Siyami Faki gibi erenlerle birlikte okudu. Ülkesine dönünce dedesi onu 1165 yılında Doğu Dersim’in merkezi olan Mecingert (Mazgirt ilçesi) Sancak Beyliği’ne atandı. Seyyit Mansur, Mecingert’te uzun süre sancak beyliği yaptı. Sancağını çok adilce yönetti. Halkı arasında çok sevildiği için **“Baba Mansur”** unvanıyla anıldı. Anadolu Selçuklu sultanı Rüknettin Süleyman Şah, 1202 yılında Saltuklu Beyliği’ni ortadan kaldırdıktan sonra Gürcistan’a bir sefer düzenledi. Bu seferde Gürcistan kraliçesi Tamara’ya ağır bir şekilde yenilerek, çok sayıda ganimet ve tutsak kaptırıp, Erzurum’a kaçtı. Bu tutsaklar arasında Mengücek beyi Behram Şah da vardı. Daha sonra ağır tazminatlar ödenerek bu tutsaklar kurtarıldılar. Selçuklu sultanı Süleyman Şah, kardeşi Tuğrul Şah’ı Erzurum’a vali olarak atayıp, Konya’ya döndü. Erzurum valisi Tuğrul Şah, Gürcüler karşısında sarsılan prejtizini kurtarmak için ertesi yıl, Mecingert sancak beyi Mansur Saltuk’un üzerine bir ordu gönderdi. Mansur Saltuk, bu ordu karşısında direnecek kuvveti olmadığı için, Mazgirt’in doğusunda kalan Muhundu tarafına kaçıp, talipleri olan Şadılar, İzollar ve Hıranlar arasında saklandı. Mecingert kale kitabesinde onun ve atalarının adları yazılıdır.

Prop. Dr. Osman Turan:

(Turan; 2001,S.37) .

“Saltuklu devleti nihayete ermekle beraber, son hükümdarı Nasrettin Muhammet’in oğlu Mansur’un Mecingert kalesine hakim olduğu görülmektedir. Bu kalede okunması zor olan bir kitabede kale sahibi “Ebu Mansur bin Muhammet bin Saltuk bin Ali bin Ebul Kasım” şeklinde bu hanedanın soy şeceresini de meydana koymaktadır” diyor

Baba Mansur evlatlarından Muhundulu Haydar Doğan Dede’nin aktardığı:

“Baba Mansur, düşmanlarından kaçarak gelip, Muhundulu’nun kuzeyindeki mağarada bir süre saklandı, ortalık durulduktan sonra açığa çıktı” şeklindeki sözlü anlatım ile tarihi belgeler örtüşüyor (Saltuk; 2009,S.140)

Onun soyu oğlu Veli’den çoğalarak aşağıda vereceğimiz köylere dağıldılar.

Baba Mansurluların Tunceli’de oturdukları köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Faraç	Akdüven	Mazgirt
2	Gersinot	Ardıçlı	Pülümür
3	Goman (Karışık)	Yaşaroğlu	Mazgirt
4	Kavaktepe (Kar.)	Kavaktepe	Mazgirt
5	Kayırlar (kar.)	Kayırlar	Pülümür
6	Kurkurik (Kar.)	Aktarla	Mazgirt
7	Kupik	Gelincik	Mazgirt
8	Kuşhane (Kar.)	Kuşhane	Mazgirt
9	Lödek (Karışık)	Kartutan	Mazgirt
10	Muhundu(Kar.)	Darıkent	Mazgirt
11	Öris (kar.)	Akkılıç	Mazgirt
12	Şöbek	Yeldeğen	Mazgirt
13	Tahsini (Kar.)	Gökçekonak	Pülümür
14	Tilk (Karışık)	Temürttaht	Mazgirt
15	Tokmak	Karaoğlan Mez.	Ovacık
16	Türüşmek	Aktuluk (Kar.)	Merkez

3-Delil Bircan (Berhucan) Ocağı

Delil Bircan, İmam Zeynel Abidin’in oğlu Seyyit Zeyd kolundan gelmektedir. Halen Tunceli-Pertek ilçesinde oturan ve Delil Bircan soyundan gelen Hüseyin Erdoğan Dedenin eski yazıyı bilen bir hocaya yaptırdığı amatörce çeviriye göre; Delil Bircan’ın atalarına ilk kez hicretin 48.yılında bir şecere verilmiş. O şecere hicri 400, miladi 1010 yılında Şeyh Horasani tarafından Horasan’da yenilenmiş. Bu şecere daha sonra Seyyit Abdullah tarafından dönemin Nakib-ul Eşraflarına götürülerek İbrahim Mekki, Yusuf Dımışki ve Şeyh Hasan’ın tanıklığında, katip Tacettin El Vefani tarafından kaleme alınmış ve Şeyhler Şeyhi Şeyh İmadettin Süleyman ve Şeyh Alaattin tarafından onaylanmıştır. Şecerenin içinden geçen ifadeye göre (*Cengiz Han melunu*) yüzünden soy Anadolu’ya göç etmiş.

Orijinal metini görmediğimiz ve bir uzmana çevirmediğimiz için bu şecereleri eksik bulduğumuzu peşinen belirtelim. Belgeye göre:

“Bundan sonra zahit olan, abit olan ve rah (yol) sahibi olan şeyhlerin babası Abdullah b.Belican b.Muhammet b.Said b.Mundev b.Salih b.Ered b.Münde b. İshak b. İbrhim S.A....

“Bu hırka Şeyh İmadeddin tarafından Şey Delu Belincan’a; gece gündüz beş vakit namaz kılması; yaratılanlara iyi ilişkide bulunması; Allah’ın ve Resullah’ın emrettiklerini cemaatine emretmesi; Allah’ın farz kıldıklarını yerine getirmesi; zekat, öşür, sadaka, fitur, kurban ve hazinelerden topladıklarını muhtaçlara, miskinlere, yolda kalmışlara ve ihtiyaç sahiplerine dağıtması koşulu ile giydirildi”.

Şeyh İmadettin Süleyman, Delu Belican'a bağlı aşağıdaki Kürt cemaatlerine de vasiyete buluyor:

“Aşağıdaki Kürt cemaatlerine vasiyettir:

“Bu cemaatler, Sultan 'ul Arifin Horasani huzurunda Şeyh Delu Belincan'a bağlanmışlar. Şeyh Delu Belican, Şeyh Süleyman ve Şeyh Alaattin tarafından nimetlendirilmiştir. Allah'ın, Meleklerin ve bütün insanların lanetleri onu üzenlerin üzerine olsun. Bu vasiyete karşı gelen her kul asidir. Her asi Cehennemlidir.”

Şeyh Delu Belican'a bağlanan cemaatler:

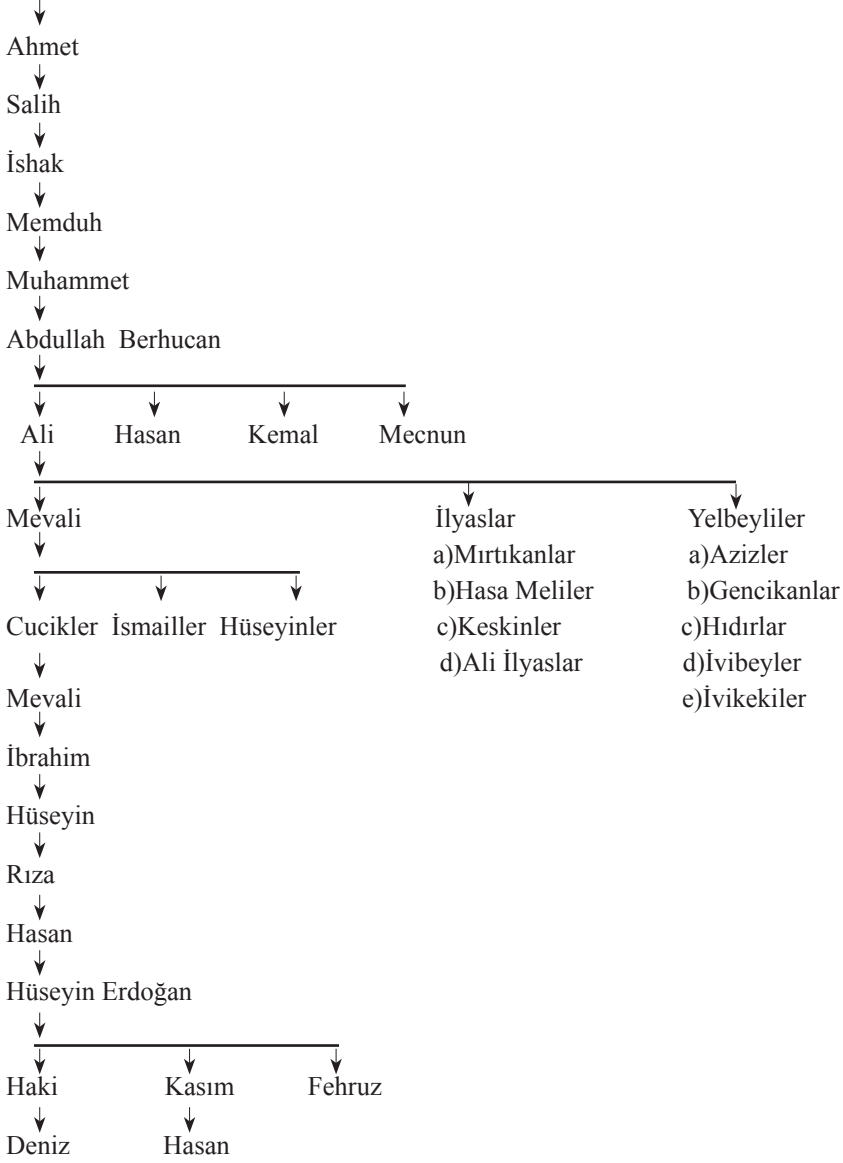
1-Melkişi Cemaati	15-Esikan	29-Dirimgarian
2-Berekan “	16-Keykan	30-Takısvan
3-Evdelan “	17-Kimrişan	31-Lezan
4-Zafaran “	18-Kuniyan	32-Kullimeman
5-Bozukan “	19-Butahisi	33-Muşkicenan
6-Nirikan “	20-Kerikan	34-Dımışkiyan
7-Cazikan “	21-Şadiyan	35-Berberiyan
8-Muşkan “	22-Huşubelan	36-Nebedan
9-Eskuban “	23-Şeyhbelan	37-Nuruzan
10-Şehnevan “	24-Eşkunyian	38-Verebseban
11-Semedan “	25-Halikan	39-Zurzanian
12-Üzemenan “	26-Buhenan	40-Delipkan
13-Menenan “	27-Beytan	
14-Arabi Keseban	28-Buran	

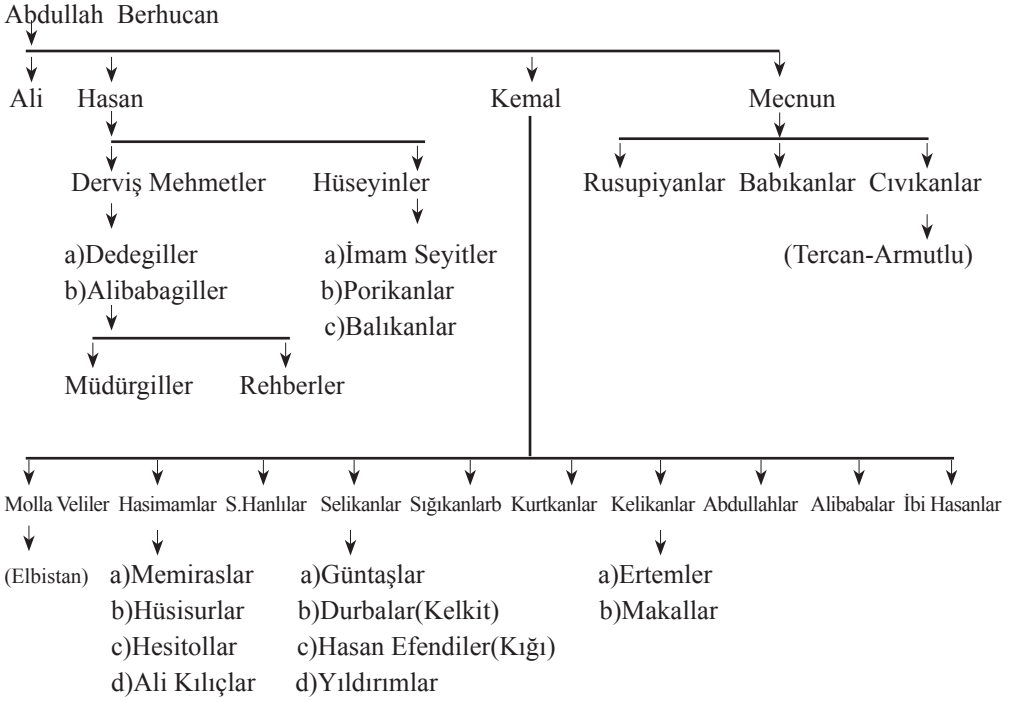
Bu aşiret veya cemaatlerin bir bölümü hala Tunceli-Erzincan-Bingöl sınırları içinde yaşamaktalar.

Birçokları da bilinmiyor, başka aşiretlerle bütünleşmişler.

Şeyh İmadettin Süleyman tarafından koşullu olarak Delu Berhucan'a verilen şecere şöyledir:

Hz.Al
↓
İmam Hüseyin
↓
İmam Zeynel Abidin
↓
Zeydul Enver
↓
Hasan'ul Ekber
↓
Zeydin
↓
Muhammet
↓
Muhammet
↓
Zahudul
↓
Abdul Varihinde
↓
Ebul Vefa
↓
İbrahim el Hirkani
↓
İshak Ahmet
↓
Ziyaddin
↓
Allahverdi
↓
Ali
↓
Hasan
↓
Hüseyin
↓
Ziyaddin
↓
Allah Kulu Ahmet
↓
Yadigar
↓
Mecnun
↓
Ziyattin Hüseyin
↓
Hüseyin
↓

Bize göre Hüseyin Erdoğan Dede 45. veya 46. kuşakta olmalıydı. Bu soyağacında eksikler var.

Delil Bircan 30. sırada olduğuna göre 1400'lerin sonları ile 1500'lerin başlarında yaşamış oluyor. Bu durumda 1220 yılındaki Moğol işgalinden sonra Anadolu'ya gelmiş olması imkansızdır. Moğol işgalini yaşayanlar, 21. ve 22. kuşaklardır.

Yine, yukarıda yayınladığımız Ağuiçenler Ocağında ki listelerde Seyyit Ebul Vefa 14. kuşakta yer aldığı ve babası Muhammet olduğu halde; bu şecerde Ebul Vefa 11. sırada yer alıyor ve babası Abdul Verihinde oluyor ki; kesinlikle yanlıştır.

Ayrıca 740 yılında Emeviler tarafından Küfe de asılan Seyyit Zeyd'in üç oğlu var. Bunlardan biri Yahya'dır ki; 744 yılında Horasan Gürgen kentinde asıldı. Diğer oğlu Seyyit Hüseyin'dir ki; Battal Gazi, Ağuiçenler, Müneykiler ve Karacalar onun soyundan gelirler. 3.Oğlu Seyyit İsa'dır ki; İran-Gilan

bölgesinde kurulan Seyitler Hanedanlığı (*Ali Kiya Devleti*) bu koldan gelirler.

Kısacası Seyyit Zeyd'in Hasan'ul Ekber adında bir oğlu yoktur.

Delil Bircan Ocağına: Milliler, Çuhadarlar, Abbasanlar, Pilvenkler, Butikanlar, Bozukanlar, Kevanlar ve Abdalanlar bağlıdır.

Berhucanların Tunceli'de oturdukları köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Baluşer (Kar.)	Beydamı	Pertek
2	Erindik (Karışık)	Yamçba	Pertek
3	Hurumkıgı (Kar.)	Dere	Pertek
4	Kazılı (Karışık)	Kazılı	Pertek
5	Margik (Kar.)	Günbğazı	Pertek
6	Pilvenk (Karışık)	Dedeagaç	Merkez
7	Pohateris(Kar.)	Elmakaşı	Pertek
8	Şüşenk (Karışık)	Bakırılı	Pertek
9	Tanz (Karışık)	Tozkoşaran	Pertek
10	Yeniköy (Karışık)	Yeniköy	Pertek

4-Seyyit Cemal (Derviş Cemal) Ocağı

Seyyit Cemal, Hacı Bektaşî Veli Dergahı'nda yetmişmiş dervişlerden biridir. Hacı Bektaşî Velayet-namesi'nde ona ilişkin şunlar aktarılır:

“Hünkar, ahirete geçünce, onun halifelerinin her biri, onun gönderdiği yere gittiler. Yalnız bu üç yüz altmış halifeden bu güne dek adları malum olanları anacağız: Cemal Seyyit, Saru İsmail, Kolu Açık Hacım Sultan, Resul Baba, Pir Ebi Sultan, Recep Seydi, Sultan Balaeddin, Yahya Paşa, Barak Baba, Ali Baba, Atlas Pus Sultan, Dost-u Huda, Hızır Samit..

Hünkar, Seyyit Cemal'i, halifelerinin hepsinden çok severdi. Onu pek ağırlardı. Bu nedenle halifeler de ona saygı duyarlardı. Hünkar da bunu buyururdu. Çoğu zaman eliyle sırtını sıvazlayıp, “Cemal'im, Cemal'im” derdi. Seyyit Cemal, bütün halifelerin üst yanında otururdu.

Bir gün: “Acaba Hünkâr bize bir yurt gösterir mi?” diye düşüncelere daldı. Hünkar'a malum oldu:

“Cemal'im” dedi. “Bizi varlık yurduna gönder, sonra bir merkep al yola düş. Merkebinin nereden kurt yerse, orasını sana yurt verdik. Oraya varır, yurt kurarsın. Senden bir oğul gelecek, Akdeniz'e yol edecek” dedi.

Hünkâr varlık yurduna göçtüktan sonra, Habip Emirci'yi Hünkar'ın postuna oturtular. Seyyit Cemal, Erenler'in sözüne uyup, bir merkep aldı. Yola revan oldu. Vara vara Altıntaş'a vardı. Otlu, sulak, çimenlik güzel bir yerd. Merkebinin çayıra saldı. Kendisi de uyuyakaldı. Bir süre sonra uyanınca, baktı ki merkebinin kurt yemiş. Erenler'in sözünü hatırlayıp, oraya yerleşti. Orada bir çok kera-

metler gösterdi. Evlendi. Bir oğlu oldu. Adını “Asıldoğan” koydu.

Asıldoğan, bir zaman sonra Rumeli'ne geçmek istedi. Gelibolu boğazı'na vardı. Karşıya geçmek için kayıkçılar onu karşıya geçirmek istemeyince, o da denize doğru yürüdü. Deniz önünde yarılıp suyu çekiliyor, kara oluyordu. Kayıkçılar bunu görünce koşup “aman” dilediler.

Seyyit Cemal, Altıntaş bölgesinden Tökelcik'e geldi. Orada vefat etti. Mezarı oradadır”.

Seyyit Cemal, takriben 1230 yılında doğdu. Hacı Bektaşî Veli'nin vefatından (1271) sonra, Kütahya Altıntaş'a gitti. Daha sonra Tekelcik'e yerleşti. Evlendi. Takriben 1280'lerde oğlu Asıldoğan dünyaya geldi.

Altıntaş, Kütahya'nın ilçesidir. Kütahya'nın güneyinde, Dumlupınar'ın kuzeyindedir. Hisarcık, Kütahya'ya bağlıdır. Tavşanlı ilçesinin güney batısındadır. Tökelcik denen yer ise, bugünkü Tavşanlı'ya bağlı bir beldedir. Tavşanlı ile Hisarcık arasında bulunuyor. Yeni adı Tekelcik'tir. Hisarcık ile Altıntaş arası, o günün koşullarına göre yaya olarak iki günlük bir yoldur.

Derviş Cemal'in torunu Seyyit Erdoğan, Balıkesir Bigadiç'te yatıyor. Bigadiç, Hisarcık'ın batısında bulunuyor. Yaya olarak Hisarcık'a iki günlük mesafededir. Seyyit Erdoğan'ın oğlu Seyyit İsmail Ertuğrul, Yatağan'da yatmaktadır.

Seyyit İsmail Ertuğrul'un torunları, 1511 yılında Dalaman bölgesinde başlayan Şah Kulu ayaklanmasına katıldılar. Şah Kulu isyancıları, önce Kütahya Beylerbeyi'ni yendiler. Sonra Kayseri Bylerbeyini yendiler. Daha sonra Kayseri yakınlarındaki Çubuk ovasında Vezir Hadım Ali Paşa ile çarpıştılar.

Bu çarpışmada Baş vezir Hadım Ali Paşa da, Şahkulu da vuruldular. Ama bu Türkmenler, 15.000 atlı bir güçle İran'a vardılar.

İşte Derviş Cemal'in torunları da bu tarihte Dersim'de kaldılar. Dersim, o tarihlerde Melkişanlı Saltukluların elindeydi.

Seyyit İsmail Ertuğrul'un torunları Dersim'de önce Sağman yöresine yerleştiler. Bir bölümü Hozat'ın Zankirek (Karaçavuş) köyüne yerleştiler. Bir bölümü de yine Hozat'ın Akpınar köyüne yerleştiler. Bir bölümü de 1600'lerin başlarında Hozat'ın Dervişcemal köyünü kurdular.

Derviş Cemal evlatları, Şeyh Hasanlı aşiretlerinden Karabalılar, Ferhatlar ve Koç Uşağı aşiretlerine dedelik yaptılar. Derviş Cemal evlatlarının bir bölümü halen Eskişehir Doğançayır beldesinde oturmaktalar ve Eskişehir-Kütahya tarafındaki taliplerine Dedelik yapmaktalar.

Derviş Camelliler, Sarı Saltık'ı ve Sarı Saltıklıları Mürşit bilmişler.

2 Ekim 2006 tarihinde ART Televizyonunda yayınlanan Prof.Alemdar Yalçın'ın yaptığı Alevi Ocaklarını tanıtan programın çekimleri için Tunceli'ye gittiğimizde, Munzur Baba çekimleri için Ovacık ilçesine uğramıştık. 96 Yaşında olduğunu öğrendiğim Derviş Cemal evlatlarından Seyfi Fırık Dede'ye uğrayıp, bir söyleşi yapmış ve kendisi kadar yaşlı curası ile iki deyiş söyletmiştik. Seyfi Fırık Dede ısrarla elimi öpmek isteyince, çekim ekibimizden kameraman Özgür hayretler içinde kalmıştı. Ankara'ya dönünce Prof. Dr. Alemdar Yalçın Hocaya:

“Hocam! Veli abim 96 yaşındaki dedeye elini öptüdü” deyince, Alemdar hoca kahkalarla gülüp, Özgür'ün şaşkınlığını gidermek için şunları anlatmıştı:

Veli Hoca'nın mensup olduğu Sarı Saltık ailesi, Seyit Cemal Ocağı'nın Mürşididir. Alevilikte El Ele, El Hakka ulaşır. Veli Hoca ona elini öptürmeseydi, o diyecekti ki:

“Ben ne suç işledim, ne günah işledim ki Pirim bana yüz çeviriyor, elini öptürmüyor?” Gelenekte Pir elini suçlu insana öptürmez.”

Suni kökenden gelip, bu geleneğe yabancı olan kameraman Özgür, birazcık ikna olmuşa benzedi.

Derviş Cemal'in bugüne dek yayınlanmış bir soy şeceresine raslamadık.

Derviş Camalların Tunceli'de Oturdıkları Köyler

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Akpınar	Akpınar	Hozat
2	A. Urik (Kar.)	Aşağı Kayabaşı	Pertek
3	Cemolar	Balkaynar	Hozat
4	Dervişcamal	Dervişcamal	Hozat
5	Pıhami	Alancık	Hozat
6	Sağmanik (Kar.)	Ardıçlı	Pertek
7	Tanz (Kar.)	Tozkoparan	Pertek
8	Yukarı Urik	Yukarı Kayabaşı	Pertek
9	Zankirek	Karabakır	Hozat

5-Kureyşan (Mahmut Hayrani) Ocağı

Seyyit Mahmut Hayrani, Dersim bölgesinde yaşamış, daha sonra Akşehir'e göç edip, oraya yerleşmiştir.

Mahmut Hayrani, Baba İshak İsyanı sonrası Dersim'de saklanan Hacı Bektaş Veli ve diğer pirlere tanıştı ve Hacı Bektaş Veli'ye hayran kaldı. Anadolu Selçuklularının Moğollar'a yenilip zayıf düşmelerinden ve ardından 1246 yılında Gıyasettin Keyhüsrev öldükten sonra Hacı Bektaş Veli ile birlikte İç Anadolu'ya geldi.

Seyyit Mahmut, Hacı Bektaş Veli'ye hayran kaldığı için kendisine **“Hayrani”**

takma adı verilmişti. Daha sonra Mevlana ve Selçuklularla ilişki kurmuş, mezhep değişti-rerek kadı olmuş ve Akşehir'e yerleşmişti.

Saltukname'de Mahmut Hayrani ile ilgili şunlar aktarılmaktadır:

"..Hacı Bektaş Rum'a geldi. Rum'da olanlar onu karşıladılar. Onu ol yere getirdiler. Gelip orada karar tuttu. Orada bir kuş daha vardı. Seyyit idi. Yedi yıldır hayran olup, gözünü yüzünden ayırmazdı. Adına Seyyit Mahmut Hayrani derlerdi. Kırvan ilinde Akyanos (Akşehir) kentinde bir zaviye-de otururdu.

Birgün Sultan Sarı Saltuk, Fakih Ahmet'e geldi. Fakih Ahmet Şerif'i (Sarı Saltuk) görünce ayağa kalktı. Ona saygılar gösterip ağırladı. Rum ülkesinde bulunan Erenler'i çağırıp getirdiler. Erenler gelip oturdu-lar. Hacı Bektaş bunlara helva pişirdi. Ye-yip, hamd olsun diye dualar ettiler. Sarı Saltuk'tan "Velilik" göstermesini istediler. Saltuk, ellerini yere vurunca orada tatlı bir su çıktı. İçip şad oldular.

Ahmet Şerif'e:

"Server! Siz, Mahmut Hayrani ile Mevlana Celalettin'e de haber verin dediniz. Haber saldı gelmediler" dedi.

Şerif, niçin gelmediklerini sorunca Ahmet:

"Biri aşuktur, biri hayrandır. Onun için akıl meclisinde cem olamadılar" dedi.

Şerif, birkaç gün sonra Erenlerden izin isteyip, Mevlana'ya gitti. Bir kaç gün orada kaldıktan sonra, kalkıp Seyyit Mahmut Hayrani'ye gitti. Mahmut, Sarı Saltuk'u görünce aklı başına gelip, onunla konuştu. Sarı Saltuk, Mahmut'tan "tövbe eli" alıp, dört terekli tacı Mahmut'a giydirdi."

Saltukname'nin bu anlatımından da anlaşıldığı gibi, Seyyit Mahmut, Sarı Saltuk'u daha önceden tanıyor ve ona saygı duyuyordu. Akşehir'e gelince, mezhep değiştirmiştir. Sarı Saltuk onu ikna ediyor. Seyyit Mahmut, tövbe edip, mezhebine geri dönüyor. Bunun üzerine Sarı Saltuk ona Alevilikte "Dört Kapı" anlamına gelen dört terekli tacı giydiriyor.

Velayetname'de ise onunla ilgili şunlar aktarılmaktadır:

"..Akşehir'de Seyyit Muhammet Hayrani adında biri vardı. Yanında 300 Mevlevi der-vişi ile bir gün Hünkar'ı ziyarete gitti. Bir aslana bindi. Elinde kamçı yerine bir yılan vardı. Bu durum Hünkar'a bildirildi

Hacı Bektaş Veli:

"Kimdir bir canlı varlığa binmiş gelen? Biz cansız varlığa binelim" dedi.

Kızılca Helvat yakınında bir Kızıl Kaya vardı. Hacı Bektaş Veli bu Kızıl Kayaya binip;

"Yürü!" dedi.

Kaya bir kuş biçimine girerek yürüyüp, Mahmut Hayrani'yi karşıladı. Mahmut Hayrani bunu görünce yaptığından utandı,. as-landan yere indi. Yılanı da yere attı. Hünkâr ona dedi ki:

"Canlıya herkes binip yürütür. İş cansız yürütmekte."

Seyyit Mahmut Hayrani, onun ellerine kapandı."

Bu anlatımdan da anlaşılıyor ki; Seyyit Mahmut Hayrani, yine sözünde durmamıştır. Mevlevi Tarikatı'na girmiştir. Hatta, o veya onun soyu, Osmanlı Nakibul Eşrafları'nca onaylı bir Soyağacı (Şecere) belgesi de al-

mıştır.

Seyyit Mahmut Hayrani, Akşehir'e yerleştikten sonra orada bir tekke (okul) açmış. Bu okulunda çok öğrenci yetişmiş. Onun çocukları ve torunları da bu okulda okumuş, sonradan Osmanlı'da önemli görevler almışlar. Örneğin Seyyit Mahmut Hayrani'nin torunlarından Muhittin oğlu Seyyit Hıdır; Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'a atadığı ilk kadılarından biridir. Kadı Seyyit Hıdır, kardeşi Seyyit Ali'yi Dersim' (Tunceli) deki akrabalarını araştırmak için oraya göndermiş.

Anadolu Selçuklu Sultanı Alaattin Keykubat, 1230 yılı Ağustos ayında Erzincan Yassı Çimen'de Celalettin Harzemşah'ı yendikten sonra Mazgirt'in kuzey doğusunda yer alan Bağın kalesine gitti. O bölgedeki aşiret liderlerini ve Seyitleri toplayıp görüşmeler yaptıktan sonra bölgedeki aşiretlerin Rehberliğini Derviş Beyaz oğlu Ali Uyum'a; Pirlüğünü de Hacı Kureyş oğlu Seyit Ali ve Baba Mansur'a verdi.

Muş-Varto'nun Şorik Derviş beyaz evladı Hızır Ali'nin evinde çıkan Anadolu Selçuklu Sultanı Alaattin Keykubat tarafından h.628(1230) yılında imzalanan belge özetle şöyledir:

1-“Cafer min kabileti Delişenler El Müsemma Öskek Dağ ismi hu Sülbüs bil lakabi Hürrem Bagan.”

Yani; Yüksek Sülbüs dağlı denilen Delişenler lakaplı Hürrem Beyler kabilesinden Cafer;

2-“Teymur min kabileti Alan El Müsemma Burkent Buğdan”.

Yani; Buğdan'dan Burkent'li lakabıyla anılan Alan kabilesinden Temur;

3-“Hüsyin min kabileti Ba İlyas El Mü-

semma Hanver”

Yani; Han Kentli Ba İlyas kabilesinden Hüseyin; (Araştırmacı Ali Rıza Erenler “Ba İlyas”ı, “Baliyan Aşireti” olarak vermiş. Doğrusu “Baba İlyaslar” olmalıdır. Zazaca'da “Baba” sözcüğü kısaltılarak “ba” şeklinde ifade edilmektedir. Örneğin; “Baba Mansur” da kısaltılarak “Ba Mansur” şeklinde konuşulmaktadır.)

4-“Muhammet min kabileti Milli El Müsemma Bozkır”.

Yani; Bozkırlı denilen Milli kabilesinden Muhammet;

5-“Abdullah min kabileti İzol El Müsemma Üç Ayak bi lakabi İki Bölük”.

Yani; İki Bölük lakaplı, üç ayak unvanlı İzol kabilesinden Abdullah;

6-“Ali min kabileti Haydar El Müsemma bi lakabi Karavel”

Yani; Karavel lakabı ile ünlü Haydar kabilesinden Ali;

7-“Mustafa min kabileti Karsan El Müsemma Hançerdik bi lakabi Saz..”

Yani; Dik Hançer unvanlı, Saz lakaplı Karsan kabilesinden Mustafa;

8-“İbrahim min kabileti Lal, El Müsemma Bay-Kara bi lakabi Yörük Uzun”

Yani; Bay Kara unvanlı, değer adı Uzun Yörük olan Lal kabilesinden İbrahim;

9-“Mahmut min kabileti Çakır Tahir.”

Yani; Çakır Tahir kabilesinden Mahmut;

10-“Yusuf min kabileti Zor Veliyan El

Müsamma Duvar Delen”.

Yani; Duvar Delen olarak tanınan Zor Veliyan kabilesinden Yusuf;

11-“*Muhammet min kabileti Dada Börk El Müsemma Bucak”.*

Yani; Dada Börk kabilesinden Bucak’lı Mahmut;

12-“*Abbas min kabileti Merdis El Müsemma Küllahi Dik..”*

Yani; Külahlı Dik olarak adlandırılan Merdis kabilesinden Abbas;

Adı geçen Aşiretlerin (Oba ve Oymakların) Dedelik görevlerini adı geçen aşiret önderlerinin huzurunda Baba Mansur ve Hacı Kureyş oğlu Ali’ye; Rehberliğini de Derviş Beyaz oğlu Ali Uyum’a verdim”. (Erenler; 2006, s.26-27)

Ali Rıza Erenler:

“Bu şecere, hicri 800(1397) yılında Osmanlı Sultanı Orhan Gazi tarafından görülmek, altına şöyle bir açıklama yazılmıştır:

“Müceddeden hazihi şeceretün Fi semane mie vefi vakti lefiha Bağdat Abdullah el Tayip Fi vakti zillulahil İslam bi ismihi Sultan Orhan Gazi”. Yani Bağdat halifesi Abdullah El Tayip zamanında İslamı gölgesi altında bulunduran Orhan Gazi tarafından bu şecere görülmüş ve yenilenmiştir.”

Daha sonra Bağın kalesi kaplıcalarına gelen ve kalede Peri suyunu temaşa eden Sultan 4.Murat, Peri suyu üzerine pelerini atıp binerek karşıya geçen dervişi huzura çağırıp sorar:

“Azgın akan Kığıt suyunun üzerine pelerininini atarak karşıya nasıl geçtin?”

Derviş Ali Uyum:

“Soydan gelen ilahi bir güçtür. Bir keramettir” der.

Padişah 4.Murat, Derviş Ali Uyum’u kutlayarak yanında getirdiği şeceresinin altına:

“El malum vel meşhur Derviş Beyaz veledi alem Ali Uyum Mukayyedu fil küyüğü bil tekiyyeti el müstemi memeliketü Çapakçur Abi Tahur” yazısını yazıp onaylar. Yani; “Çapakçur (Bingöl) ovasını Derviş Beyaz evlatlarından Ali Uyum’a vakfettim. Abu Tahur köyünde bu Ocak adına halkı irşad etmek üzere bir tekke ve zaviye açmasını buyurdum” deyip şecereyi onaylar.” (Erenler; 2006, S.27).

Şecerenin altına düşülen bu not hayalidir. Çünkü:

1-1397 yılında Orhan Gazi diye bir Osmanlı padişahı yoktur.

2- Bu tarihlerde Abbasi halifeleri Bağdat’ ta oturmuyorlardı. Bağdat’ ta oturan son Abbasi halifesi, Moğol hanı Hülağü tarafından 1259 yılında öldürülmüştü. Hayatta kalan Abbasiler Mısır’a kaçmış ve orada Fatimilerin gölgesinde sembolik bir halifelik sürdürmüşlerdi ta ki, Yavuz Sultan Selim 1517 yılında Kahire’yi ele geçirip halifeliği Osmanlı’nın uhdesine alana dek.

Kureyşanlılara ait olduğu söylenen şecereyi ***“İz Bırakan Erenle ve Alevi Ocakları*** “ adlı kitabımda yayınladım ama çelişkilerle dolu bir şeceredir. O şecerede kendilerini Hacı Bektaş Veli’ye bağlarlar ki bu doğru değil. Kureyşanların büyük atası, yol anlamında Hacı Bektaş Veli’ye bağlanıp, ondan el almış olabilirler ancak onun soyundan gelmedikleri kesindir.

Anlaşılmayan bir diğer husus da Derviş

Beyaz ile Hacı Kureş'in aynı Ocak sayılmasıdır ki, bizce bu yanlıştır. Aksi taktirde yukarıda Alaattin Keykubat'ın onayladığı Şorik Şeceresi'nde adı geçen aşiret ve oymakların Rehberlik ve Pirligi aynı Ocağa verilmezdi. Çünkü gelenekte bu örneğe raslanmıyor. Bize göre Derviş Beyaz ile Hacı Kureş Ocakları ayrı Ocaklardır.

Kureşanlıların Tunceli'de Oturdıkları Köyler

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Ağaşenliği (Kar.)	Ağaşenliği	Pülümür
2	Aktaş	Aktaş	Ovacık
3	Ambar	Ambar	Merkez
4	Aşağı Harik	A.Doluca	Nazimiye
5	Azge	Güneycik	Nazimiye
6	Balluca	Ballıca	Nazimiye
7	Baravyoncalık	Sarıbudak (Kar.)	Pülümür
8	Başkalecik	Başkalecik(Kar.)	Pülümür
9	Çağlayan (Kar.)	Çağlayan	Pülümür
10	Çamurek (Kar.)	İlisu	Nazimiye
11	Çanakça'yı S.	Aşağı Çanakçı(K.)	Mazgirt
12	Çolahar	Çalkıran	Merkez
13	Çukur	Çukurköy	Merkez
14	Dızdan	Pınar	Merkez
15	Elgazi	Elgazi	Ovacık
16	Gomosür	Elmalı Mez.	Pülümür
17	Hağko (Karışık)	Turnayolu	Nazimiye
18	Hakis/Malkoç	Büyük yurt (Kar.)	Nazimiye
19	Halitpınar	Halitpınar	Ovacık
20	Hasum	Güzelpınar	Nazimiye
21	Havikpah	Babaocağı	Merkez
22	Hodik	Yazgeldi	Nazimiye
23	Hormek (Kar.)	Yakacık	Nazimiye
24	Hosor	Kopuzlar	Merkez
25	İresi / Yeris	Dallıbahçe	Nazimiye
26	Kabun	Köklüce	Mazgirt
27	Kalman (Kar.)	Günlüce	Nazimiye
28	Keykanlı (Kar.)	Keykanlı	Pertek
29	Kırklar (Karışık)	Kırklar	Pülümür
30	Kincir	Üçdam Mez.	Pülümür

31	Kürgen	Batman	Merkez
32	Lazvan	Aslanyurdu	Mazgirt
33	Mukuf (Kar.)	Ünveren	Pülümür
34	Murdafan (Kar.)	Kangallı	Pülümür
35	Nüşüt	?	Merkez
36	Pagaali	Uzuntarla	Merkez
37	Panan	Bostanlı	Nazımiye
38	Pozapun	Gömemiş	Merkez
39	Roşnak	Alacık Mez.	Merkez
40	Sayrik	Çevrecik	Nazımiye
41	Sini Türk (Kar.)	Senek	Pülümür
42	Sumak (Kar.)	Sumak	Pertek
43	Şahverdi (Kar.)	Şahverdi	Ovacık
44	Tar (Kar.)	Alacık	Merkez
45	Türüşmek (Kar.)	Aktuluk	Merkez
46	Velkan (Kar.)	Baylık	Merkez
47	Venk (Kar.)	Karşılar Mez.	Merkez
48	Veramin	Efeağılı	Pülümür
49	Yerisik	?	Pülümür
50	Yukarı Çanakçı	Y.Çanakçı	Mazgirt

6-Sarı Saltık Ocağı

Sarı Saltuk, Seyyit Muhammet Buhari'nin 6.kuşak torunudur. Muhammet Buhari, Nişabur Dergâhı Piri Seyit Ubeydullah'ın torunudur. Seyit Ubeydullah'ın ölümünden sonra Nişabur Dergâhının başına Hacı Bektaş Veli'nin büyük dedesi Seyit Muhammet geçince; Muhammet'in kardeşi Seyyit Abdulgani, oğulları Muhammet Buhari ve Abdulaziz ile birlikte 990'lı yıllarda Nişabur'dan Buhara'ya göç etti. Buhara yöresinde Oğuzların büyük boylarından Çepniler arasında Alevi İslamı yaymaya başladı. Çepniler Alevi İslamı benimseyince, Muhammet Buhari ve kardeşi Seyit Abdulaziz'in talipleri oldular. Seyyit Abdulaziz aynı zamanda Büyük Selçuklu ailesine danışmanlık ve öğretmenlik yapıyordu. Ağabeyi Muhammet Buhari, genç yaşlarda vefat etti. Onun oğlu Ebul Kasım Saltuk, yetim kaldı. Ebul Kasım Saltuk, Selçuklu Şehzadeleri ile birlikte amcası tarafından okutulup büyütüldü. (Saltık; 2004, S.68).

Alp Arslan, Selçuklu Sultanı olunca, amcası İbrahim Yınal ve amca oğlu Kutalmış Bey'le taht kavgalarına girdi. Amcası İbrahim'i de amca oğlu Kutalmış'ı da yenip öldürdü. Ancak taht kavgaları yine devam ediyordu ve Türkmenler giderek Alp Arslan'dan uzaklaşıyorlardı. Onun kurnaz veziri Şafi lider Nizam'ül Mülk, Alp Arslan'a bir öğütte bulundu:

“Türkmenlerin güvenini kazanıp kendi yanına çekmek istiyorsan, Seyitlerden(Dedelerden) birkaç kişiyi yanına al ve ordularına komutan yap”.

Alp Arslan bu öğüde uyararak Muhammet Buhari'nin oğlu Ebul Kasım Saltık, Seyit Abdulaziz'in oğlu Danişment Gazi, İmam Musa Kâzım soyundan gelen Seyit Mengücek Gazi ve Doger Boy beyi Artuk Şah'ı ordularına komutan yaptı. (Saltık; 2004, S.55).

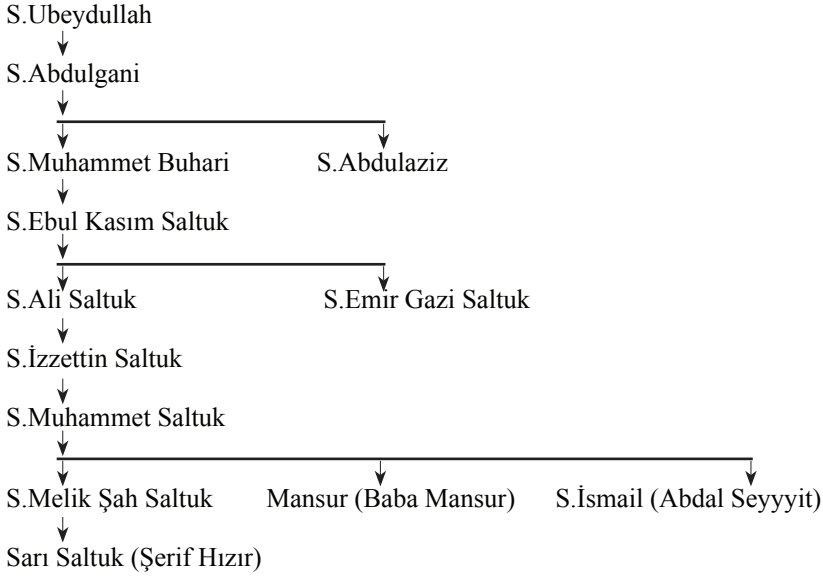
Alp Arslan, 1071 yılında Malazgirt'te Bizanslılar'ı yenip, Anadolu'ya girince; Doğu Anadolu bölgesini, Erzurum başkent olmak üzere Ebul Kasım Saltuk'a “İkta” olarak verdi. Ebul Kasım Saltuk, 1072 yılında Doğu Anadolu'da ilk Türk beyliği olan “Saltuklular Beyliği”ni kurdu. (Saltık; 2004, S.63).

Ebul Kasım Saltuk'tan sonra, Saltuklular'ın başına oğlu Ali Saltuk geçti. Ondan sonra kardeşi Emir Gazi Saltuk geçti. Emir Gazi Saltuk'un ölümünden sonra, Saltuklular'ın başına, Ali Saltuk'un oğlu İzzettin Saltuk geçti. İzzettin Saltuk'un ölümünden sonra büyük oğlu Muhammet Saltuk, başa geçti. Muhammet Saltuk'tan sonra başa oğlu Melik Şah Saltuk geçti. Melik Şah Saltuk, 1202 yılında Anadolu Selçuklu sultanı Rüknettin Süleyman Şah tarafından katledildi.

İşte onun henüz 3-4 yaşında olan oğlu Şerif Hızır ve ailesi, amcası Seyyit İsmail'in öncülüğünde, bir gurup talipleri ile birlikte gelip Hozat'ın Ağveren köyüne yerleşti.

Sarı Saltuk'un (Şerif Hızır) soyu şöyle gelmiştir:

Hız. Ali
↓
İ. Hüseyin
↓
İ. Zeynel Abidin
↓
İ. Muhammet Bakır
↓
İ. Cafer Sadık
↓
İ. Musa Kazım
↓
İ. Ali Rıza
↓
İ. Muhammet Taki
↓
S. Musa Araç
↓
S. Muhammet (874 yılında Nişabur Dergahı piridir.)
↓
S. Yahya
↓
S. Cafer
↓
S. Hüseyin

Amcası Seyyit İsmail, Şerif Hızır'ı (Sarı Saltuk), önce Çemişkezek'te okuttu. Daha sonra Türkmenistan'a Hoca Ahmet Yesevi'nin üniversitesine gönderdi. Şerif Hızır, Horasan'a, Mengücek beyi Behram Şah'ın oğlu Muzaferrettin Muhammet ile birlikte gitti. Orada Hacı Bektaş Veli, Seyyit Temiz (Ağuiçen), Hasan Gazi, Seyit Ahmet Faki, Doğan Ata, Üryan Hızır.. gibi sonradan çağına damga vuran ünlü Pirlere okudu. Çağının en ünlü hocası Seyyit Lokman Perende'den dersler aldı. 1219-1220 Yıllarında Türkmenistan ve Horasan bölgesi Moğolların işgaline uğrayınca, yukarıda saydığım ünlü Pirlere Azarbaycan'a gelip, Hoy kendinde Abdal Musa'nın dedesi Haydar Gazi'ye bir süre misfir olduktan sonra Hozat-Ağveren köyüne döndü.

Şerif Hızır (Sarı Saltuk), bir taraftan babası Melik Şah Saltuk ve ataları Erzurum beylerinden aldığı güçle, bir taraftan da Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde okuyup edindiği bilgi ve bilinçle, Dersim yöresinin tanınmış bir bilgin kişisi oldu. Evlenip çocuk sahibi oldu. Bu çocukları: Seyyit İb-

rahim, Seyyit İsmail, Seyyit Süleyman Han ve Seyyit Muhammet Can'dır. Sarı Saltuk, 1239-1240 yıllarındaki Baba İshak İsyanı'na katıldı. İsyân, Hıristiyan Bizans'ın Anadolu Selçuklularına gönderdiği 40.000 kişilik zırhlı ordu yardımıyla Kırşehir-Malya ovasında bastırılınca, Sarı Saltuk, Hacı Bektaş Veli, Fakih Ahmet, Seyyit Samut, Seyyit Temiz, Karadonlu Can Baba, Üryan Hızır, Doğan Ata Seyit Çoban.. ve daha bir çok erenleri yanına alarak Divriği, Kemaliye, Çemişkezek üzerinden Tunceli'ye getirdi. 1243 Yılında Anadolu Selçuklu sultanı 2.Gıyasettin Keyhüsrev, Moğollar'a yenik düşüp zayıflayınca; Sarı Saltuk, oğulları Seyyit İsmail ile Seyyit İbrahim'i de yanlarına refakatçi olarak verip, Hacı Bektaş Veli, Muhmut Hayrani, Doğan Ata, Ahmet Faki, Üryan Hızır... ve diğer Pirlere Anadolu'ya gönderdi. Hacı Bektaş Veli ve diğer Pirlere refakatçi olarak İčanadolu'ya gelen Sarı Saltuk'un iki oğlu, Tunceli'ye geri dönmediler. (Sarı Saltuk'un bu çocuklarını ve soyunu, "Alevi Türkmen Tarihi ve Saltuklar" adlı kitabımda anlatıyorum).

Saltukname'nin anlattıklarına göre Sarı Saltuk, Hacı Bektaş Veli ve diğer pirleri iki kez ziyaret etmiş.

Saltukname'de şunlar anlatılmaktadır:

“Sultan Sarı Saltuk'un bir ak destarı vardı. Onu Osman Gazi'ye verdi. Ve bir asa ile bir hameyil hatm-i musaf (muskalık) bağışladı. Osman onu açmadı. Sonra Şerif'ten (Sarı Saltuk) izin alıp evine geldi. Gördü ki, Sultandan mektup gelmiş. Osman onu açtı, okuyamadılar. Bir Danişmend (bilgin) konuk gelmişti. Onu çağırıp, mektubu okuttular. Anlaşıldı ki, Sultan kendine name gönderip davet etmiş. Buna çok sevindiler. O musafı da da-nişmende okuttular.

Osman, atasını esenledikten sonra atına binip, Sultan Sarı Saltuk katına geldi. Sultan Sarı Saltuk, ona kuşak bağladı. Beline kılıç taktı.

Sultan Sarı Saltuk ona dedi ki:

“Sana kendi kılıcımı kuşattım”.

Beyler otururken bir derviş içeri girdi. Elinde bir tac vardı. Derviş tacı hemen Osman'a giydirdi. Osman onun elini öptü. Derviş:

“Berhudar ol, sonun güür ola, arta, eksilmiye” dedi.

Osman ona sordu:

“Siz kimsiniz?”

Derviş:

“Rum'un bekçisi Hacı Bektaş-i Horasani'yem” dedi.

Osman, hemen evliyalar sultanının elini öptü. Gidip Şerif'in destarını bir ağaca bağlayıp bayrak yaptı. Uğur gördü.”

Saltukname'ye devam edelim:

Kutuplar Kutubu Ahmet Şerif'e dedi ki:

“Server! Siz Mahmud-i Hayran'a ve Mevlana Celal'e de varın dediniz. Onları çağır-dık, gelmediler”.

Şerif:

“Niçin gelmediler?” diye sorunca,

Ahmet:

“Biri aşıktır, biri hayrandır, onun için akıl meclisinde ceme gelmediler” dedi.

Şerif, bir kaç gün sonra izin isteyip, Mevlana'ya gitti. Bir süre orada kaldıktan sonra, Muhmud-i Hayrani'ye vardı. Mahmut onu görünce aklı başına geldi. Şerif'le sohbet etti. Şerif, Mahmut'tan tövbe eli alıp, dört terekli tacı, dört yar için Mahmut'a giydirdi”.

Yıllar sonra Sarı Saltuk'un bir daha Hacı Bektaş Veli' ye gittiğini görüyoruz:

“Şerif, Malatyyavi Sultan'la varıp, Battal Gazi oğlu Ali'yi ziyaret ettiler. Oradan varıp, Zeynel Abidin Ocağını ziyaret ettiler. Oradan Sarı Saltuk, Malatya'ya gitti. Seyyit Gazi Sultan'ın yurtlarını ve evini ziyaret etti. Atalarının ruhuna dua etti. Sonra da dönüp

Kırşehir'e geldi. O kentteki velilerle buluştu. Fakih Ahmet ölmüştü. Onun kabrini ziyaret etti. Hacı Bektaş, Ahi Evren, Seyyit Yusuf Kaşkari, Üryan Baba, Doğan Ata ve nice Erenler gelip Sultan Sarı Saltuk'la söyleştiler”(Hayr Rum; Saltukname).

Sarı Saltuk, kimi kaynaklara göre 1264 kimi kaynaklara göre 1280 yılında Tunceli-Hozat ilçesinin kuzeyinde kendi adıyla anılan Sarısaltık dağında yaylada iken vefat etti. Türbesi bu dağın eteğindedir. Hala yöre halkı tarafından ziyaret edilip, üzerinde kurbanlar kesilmektedir. 2000 yılında türbeye bir de yol yapıldı. Eskide hayvanlarla veya yaya olarak gidilirdi. Şimdilerde ise araba ile gidiliyor.

Onun oğlu Seyit Süleyman Han, 13.yy. sonlarında “**Melkişan Beyliği**”ni kurdu.

Sarı Saltuk'ın soyu şöyle devam etti:

Melkişan Beyliği'ni; *“Alevi Türkmen Tarihi ve Saltuklar”* ve *“Tunceli’de Aşiret Oymak ve Ocaklar”* adlı kitaplarımda geniş olarak anlatıyorum.

Köprülüler döneminde beylikleri ve toprakları elinden alınan Saltuklular batıya sürüldüler. Dersim (Tunceli) de kalan Saltuklar; beylik ve toprak istemeyip, Sağman’dan ayrılarak dedesi Sarı Saltuk’un köyü Ağveren’e yerleşen Keyhüsrev oğlu Seyit Kasım’dan çoğaldılar. Seyit Kasım, takriben 1580 yılında Hozat’ın kuzeyindeki Ağveren köyüne yerleşti. Büyük dedesi Sarı Saltuk gibi Dersim’de *“Dedelik”* yaptı. Çok sevilip sayıldı.

Saltukların Soyağacının tamamını *“Alevi Türkmen Tarihi ve Saltuklar”* adlı kitabımda verdiğim için burada yeniden vermiyorum. Sadece **1938 Dersim İsyanı’nda(!)** öldürülen Saltuklarla ilgili bölümleri veriyorum.

Keyhüsrev (1550-1562 Beylik)

Salih Bey (1552-1590 Beylik)

2.Keyhüsrev (1590-1606 Beylik)

1.Seyyit Kasım

Seyyit Hıdır

1.Seyyit Nesimi

Seyyit İsmail

2. S. Kasım

1.S.Temmuz

S.Hüseyin

2.S.Nesimi

S. Ali

S. Mehmet

S.Mustafa

S.Ahmet

Hıdır Yurt (1938)

Mustafa

Ahmet Yurt (Halen Dedelik yapıyor)

2. S.Hıdır

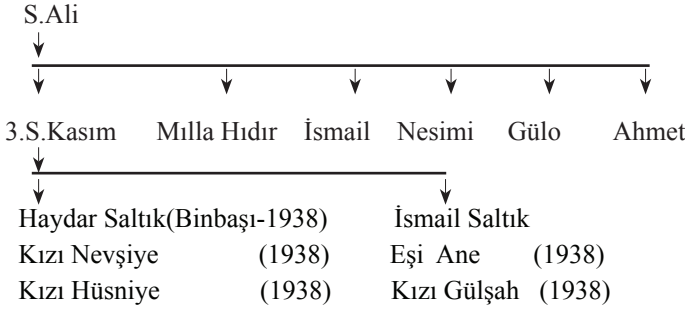
S.Kalender

S.Hüseyin

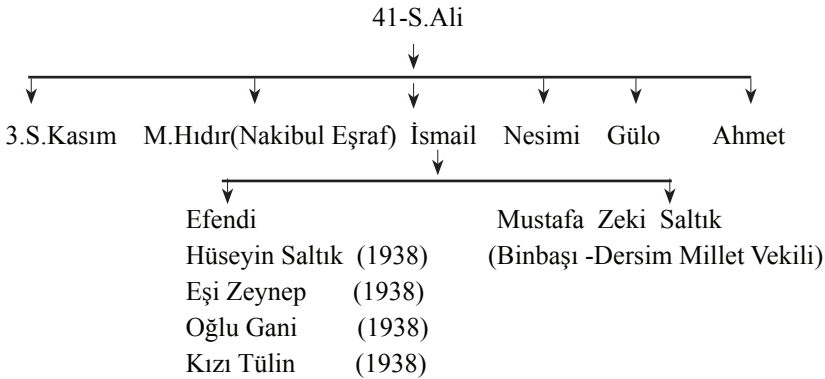
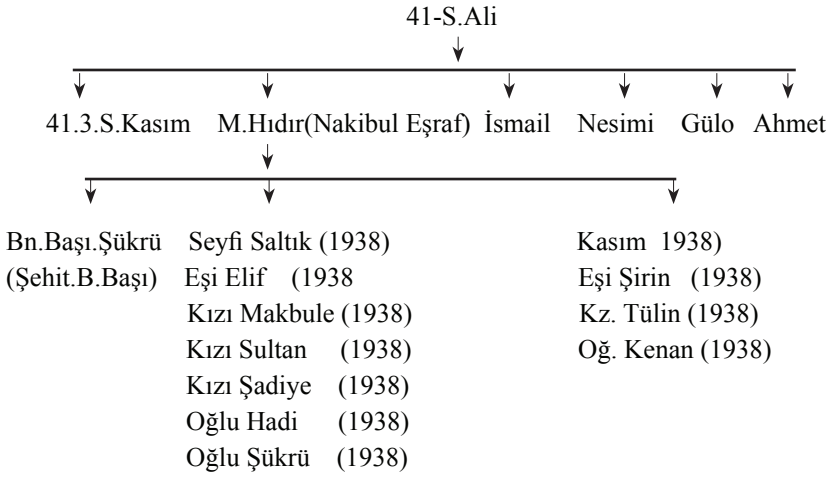
S.İbiş

Hüseyin Kalender(öl.1938)

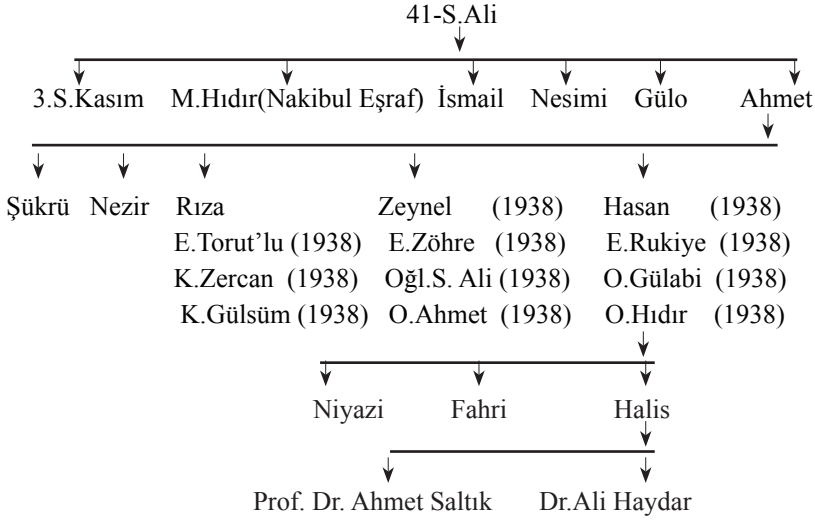
Eşi Esmâ (öl.1938)

Binbaşı Haydar Saltık'ın oğlu Nihat Saltık, dedesi Dersim 1.Dönem Millet Vekili Di-yap Ağa'nın yanında olduğu için kurtuldu.1973-1977 döneminde CHP Tunceli Millet Vekili oldu.

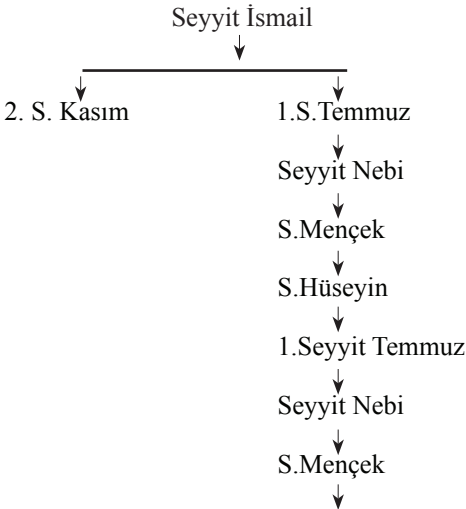
Hüseyin Saltık,Karaca köyünün muhtarı idi. Tunceli Millet Vekili Binbaşı Mustafa Zeki Saltık'ın yeğeni idi. Eşi,oğlu ve kızı ile birlikte 1938 yılında öldürüldüler.

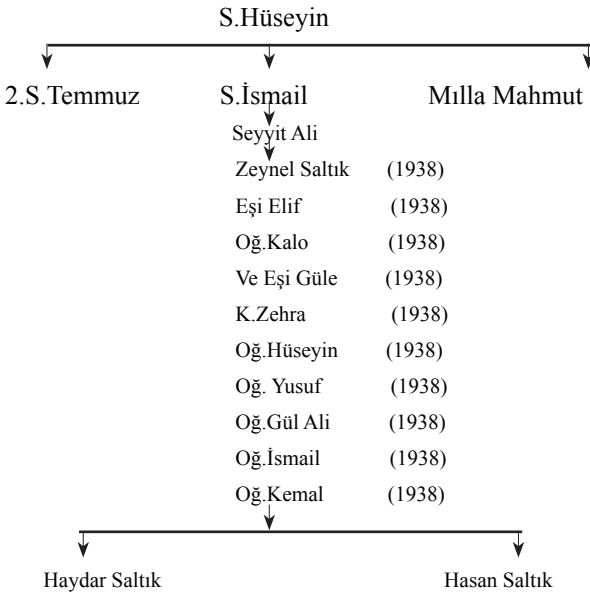
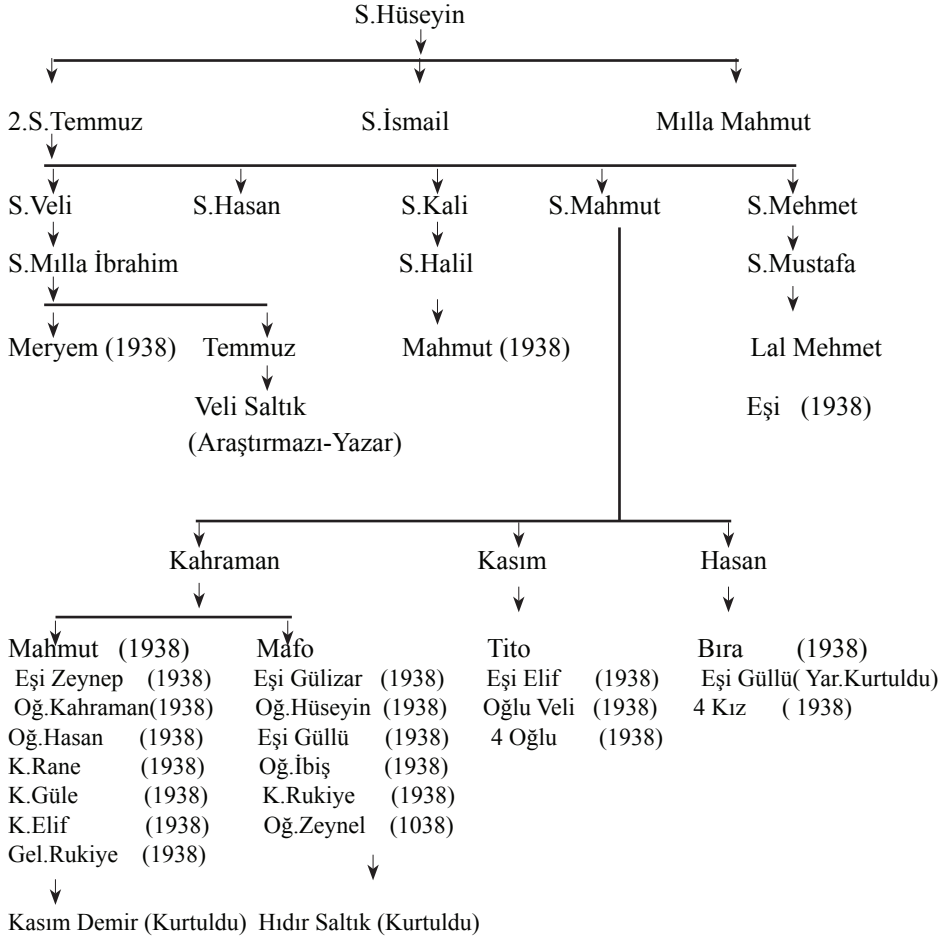

Kalecikli Saltuklular

Bu Saltuklular'ın da soy ağacını "**Alevi Türkmen Tarihi ve Saltuklular**" adlı kitabımda verdiğim için yeniden ayrıntılı olarak vermeyeceğim. Ancak 1938 yılı Dersim İsyanında(!) öldürülen Saltuklularla bağlantılı olarak vereceğim.

Yukarıda aile aile dökümünü verdiğimiz **Otuzdört (34 CAN)** Karaca köyünde; **Kırkbir (41 CAN)** Kalecik köyünün mezarısı olan Segedik'de olmak üzere toplam **Yetmişbeş (75 CAN)** Saltuklu, 1938 yılında öldürüldüler.

Haydar ve Hasan Saltık'lar okudukları için kurtuldular. Haydar Saltık MKE Piriç fabrikası müdürlüğünü yaptı.

Saltukluların Tunceli'de oturdukları köyleri:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Ağveren (Kar.)	Sarısaltık	Hozat
2	Bornek (Kar.)	Altınyüzük	Merkez
3	Dekke	Tekeli	Çemişkezek
4	Ekrek (Karışık)	Gözlüçayır	Çemişkezek
5	Fındıkan	Baylık Mez.	Merkez
6	Göbürge (Kar.)	Kırkmeşe	Pülümür
7	Kalecik (Karışık)	Kalecik	Hozat
8	Karaca	Karaca	Hozat
9	Karagedik (Kar.)	Tekeli Mez.	Çemişkezek
10	Heç (Kar.)	Demirkapı	Merkez
11	İsmaili (Kar.)	İsmaili	Mazgirt

7-Şeyh Çoban Ocağı

Bu ocağın merkezi Tunceli-Mazgirt ilçesi İsmaili köyüdür. Şeyh Çoban, İmam Musa Kâzım soyundan gelmektedir.

Çoban Dede, Moğol işgali sonrası Anadolu'ya gelip, önce Tunceli'nin Hozat ilçesinin Kuru köyüne yerleşmiş. Kuru köyü Sarı Saltık'ın atlarını yetiştirdiği hara imiş. Sarı Saltık'ın köyü olan Ağveren'in karşısında yer almaktadır.

Yoksul olan Çoban Dedeyi Sarı Saltık bir süre yanında idare etmiş. Sarı Saltık, aynı zamanda Çoban Dede'nin Mürşididir.

Çoban Dede daha sonra Sarı Saltık'dan destur alarak Mazgirt'in İsmaili köyüne yerleşmiş. Burada çoğalan soyu Tunceli ve Erzincan köylerine dağılmışlar.

Bu soydan gelen Veli Güler, 2007 yılı Muharrem ayında AKP'nin düzenlediği "Alevi Açılımı" adlı iftar yemeğine katılan 8 kişiden biriydi. Bu nedenle diğer Alevi kuruluş ve Dede Ocaklarının şimşeklerini üzerine çekmişti. Hatta Pir Sultan Derneğinde bir araya gelen 7 Dede tarafından düşkün ilan edilmişti.

Şeyh Çobanlıların Tunceli'de Oturdukları Köyler

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	İsmaili	İsmaili	Mazgirt
2	Rabat (Karışık)	Rabat	Pertek
3	Tahsu (Karışık)	Gövdeli	Pertek
4	Tanz (Karışık)	Tozkoparan	Pertek

ve **Erzincan** köylerinde otururlar.

Tunceli'de Uzantıları Olan Seyyitler

1-Celâl Ali Abbas Ocağı

Ali Abbaslar, Hz.Ali'nin oğlu Ali Abbas soyundan gelirler. Hz.Muhammet ve Hz.Ali'nin ortak soyundan olamadıkları için "Seyit" diye anılmazlar. Ancak Hz.Ali'nin evlatları oldukları için, Aleviler nezdinde kutsal bir soy olarak anılıp, saygı görmüşlerdir.

Gazi Üniversitesi Araştırma Dergisinin 19 sayısında yayımlanan Ali Abbas Ocağı'na ait belgelere göre Ali Abbas'ın ilk evladı Koç Haydaroğlu, Horasan'a göç etmiş. 1219 tarihindeki Moğol işgalinden sonra Koç Haydar'ın torunları Buhara yöresinden Erdebil yöresine göç edip, Seyyit Ali köyüne yerleşmişler.

Ali Abbas'ın soyundan gelen Şeyh Cüneyd, Seyyit Ali köyünden göç edip önce Ardahan'ın Durnik köyüne, oradan da göç edip Erzincan'ın Kıştım köyüne yerleşmiş.

Şah Cüneyd'in soyu Kıştım'de çoğalarak Kemah Terkiloh, Arduşi, Sürek ve Süleymanlı köylerine dağılmış. Bu ocak mensuplarının bir kolu Pülümür Brastik ve Mıgı, Pertek Coravan ve Ovacık Kedek köyüne göç etmiş. Pülümür'ün Mıgı köyü daha sonra Elazığ'a bağlanmış. Kedek ve Coravan'daki Ali Abbaslar, daha sonra Elazığ'a göç etmişler.

Mıgı'ya yerleşen Seyyit Abdullah ve kardeşi Seyyit İbrahim, hicri 1263, miladi 1846 tarihinde Seyyit Abdullah Dergahı'ndan bir soy şeceresi alıp, bu şecereyi Şahin Baba Dergahı ve Necef'deki İmam Ali Dergahı'na onaylatmışlar.

Bu belgeye göre Coravanlı Aşireti, Milili Aşireti, Jirki Aşireti, Gotanlı Aşireti bu ocağın talipleridirler. Yine bu belgeye göre Yağmuroğlu Cemaati, Gürcüoğlu Cemaati, Arzumoğlu Cemaati, Bender Fakioğlu Cemaati ve Kozlu Kerimoğlu Cemaati Şeyh Ali Abbas Ocağı'na bağlı cemaatlerdir.

Adı geçen belgeye göre Ali Abbas'ın soyu şöyledir.

Hz.Ali
↓
Ali Abbas
↓
Koç Haydar
↓
Şeh Cüneyd
↓
Şeyh Sırrı
↓
Şeyh Yağmuroğlu
↓
Şeh Haydar
↓
şeyh Nesimi
↓
Şeyh Hüseyin
↓
Şeyh Haydar
↓
Şeyh Cüneyd

Bu liste eksiktir. Bu tarihlerde en az 40. kuşak olmalıydı.

Ali Abbashlar'ın Tunceli'de Oturdıkları Köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Brastık	Salkımözü	Pülümür
2	Mıgı	Mıgı	Pülümür
3	Kedek	Koyungölü	Ovacık
4	Coravan	Çakırbağçe	Pertek

2-İmam Rızalılar Ocağı

Ocak merkezi Malatya Pötürge'nin Üyü-kuşağı (Gündeğer) köyündedir.

Bu ocak mensupları kendilerine “İmam Rızalılar” derler ki, bu yanlıştır. Çünkü;

İmam Rıza'nın tek oğlu oldu. Bu tek oğlu İmam Taki'dir. İmam Taki'nin de İmam Naki ve Musa Araç adında iki oğlu oldu. İmam Naki'nin oğlu İmam Hasan Asker ve onun oğlu İmam Mehdi Abbasiler tarafından ortadan kaldırıldığı için bu kol kurudu. İmam Rıza'nın soyu Seyyit Musa Araç'la sürdü ki,

onun soyundan Pir İlyas, Hacı Bektaş Veli, Sucaettin Veli, Abdal Musa, Ali Seydi, Kızıl Deli, Sarı Saltık, Hüseyin Abdal, Hasan Dede gelmektedirler.

İmam Rızalılar, bu adı aldığına göre onlar da Seyit Musa Araç kolundan gelmektedirler.

Malatya-Pötürge'deki İmam Rızalıların Mürşitliğini Mineyik Dedeleri yapmaktadırlar.

İmam Rızalılarından bir kol yakın tarihte gelip, Pertek'in Koçpınar köyüne yerleşmişler.

İmam Rızalıların Tunceli'de oturdukları köy:

S.N.	Köyün Eski Adı	Köyün Yeni Adı	İlçesi
1	Koçpınar	Koçpınar	Pertek

Ayrıca **Malatya, Antep, Erzurum, Kars** köylerinde otururlar.

3-Koca Haydar (Pir Sultan) Ocağı

Koca Haydar Ocağı ve Pir Sultan'ı, "İz Bırakan Erenler ve Alevi Ocakları" adlı kitabımda ayrıntılı olarak anlattığım için burada özet olarak sunacağım. Ocağın asıl adı "Koca Haydar Ocağı"dır. Bu ocak sonradan "Pir Sultan Ocağı" olarak anılmaya başlanmış. Bu soydan gelen ünlü ozan Pir Sultan bir beyitinde şöyle der:

***Pir Sultan Abdal'ım destim damende
İsmim Koca Haydar, neslim Yemen'de.***

Seyyit Haydar'ın, Ortaköy ile Atmalı arasında bir türbesi var. Yöre köylerinden Gemhu, Arege, Bizmişan, Dilli köyleri bu türbeyi ziyaret ederler.

Bu Ocağın bir kolu sonradan Tunceli'ye gelmişler. Geliş tarihleri bilinmemektedir.

Pir Sultan, takriben 1520'lerde Sivas Yılı-dızeli ilçesinin Banaz köyünde doğdu.

Pir Sultan: "İnsanın dini aklıdır. Akli olmayanın dini de olmaz" der. Bu görüşünü şu dizeleri ile dile getirir:

***İhlas ile gelen bu yoldan dönmez,
Dost olan dostunda ikilik bilmez.
Eri hak görmeyen Hak'kı da görmez,
Gözü bakar ama körden sayılır.***

Onun yanında yetişen Hızır, ondan izin alarak İstanbul'a gider. Medrese de okuyup Osmanlı'ya paşa olur. Sivas'a vali olarak atanır. 1578 Yılında Lala Mustafa Paşa komutasında İran'a sefere çıkan Osmanlı ordusu, Sivas'a geldiği sırada, II.Şah İsmail, İran'da

ölmüştü. Bozok'da Bayatlı bir Türkmen:

"Şah İsmail ölmedi, Şah İsmail benim" diye ortaya çıktı. Bir çok Alevi Türkmen'i başına topladı. Sivas'ta mola veren Lala Mustafa Paşa; sancak beyi Şah Murat Bey'e, Bozok Mirlivası Çerkez Bey'e buyruklar verip, sahte Şah İsmail ve adamlarının hakkından gelinmesini emretti. Yoğun çarpışmalar oldu. Sahte Şah İsmail'in komutanı Bozok'lu Hüseyin Bey ile Köse Yunus Bey ele geçirildiler. Sahte Şah İsmail Malatya'ya kaçtı. O civarda etrafına büyük bir güç topladı. Pa-dışah III.Murat, Malatya Sancak beyine bir emir göndererek, sahte Şah İsmail'e yardım edenlerin katlini buyurdu. Ferman özetle şöyledir:

" Malatya Beyine Buyruğumdur:

Livanıza bağlı İzolu, Rişvanlı, Eşkanlı, Solaklı, Şah Hüseyinli, Soydanlı, Eğribüklü, Adaklı, Kohuaçıklı, Bezekli, Cakalı, Mihri-manlı, Karasazlı ve Kömürlü adlı aşiretler; Şah İsmail adında ortaya çıkan hayduta asker gönderip, onun adamı olduklarını, içlerinden yakalayıp bana gönderdiğiniz Mehmet adlı kişinin itirafları sonucu öğrenmiş bulunuyorum. Onu zincirleyip size gönderiyorum. Anılan aşiretlerden kimler Sahte Şah İsmail'e nezir gönderip yardımda bulunmuşsa size gösterecek. Durumları açığa çıkarılarak şeriat yasalalarına göre asın.

1577- III.MURAT HAN" (Bayrak; ... S.....).

Malatya, Adıyaman, Antep Osmanlı birlikleri Şah'ın üzerine gizli bir baskın yaparak kuvvetlerini dağıttılar. Sahte Şah İsmail, Fırat'ı geçip Urfa'ya doğru kaçtı.

İşte ünlü ozan Seyyit Pir Sultan da bu sıralarda, Osmanlı'ya karşı isyancı şiirler yazmakta idi.

1588 yılında Sivas'a vali olarak atanan Hızır Paşa, Pir Sultan Abdal'ı önce zindana attı. Hızır Paşa tehditlerle onu korkutmaya çalıştı. Ancak o yılmayıp "Şah" demeye de-

vam etti.

Alevilikten döndüğü için Osmanlı tarafından ödüllendirilerek Sivas'a vali atanan Hızır Paşa, Pir Sultan Abdal'ı da dönmeye zorlamaktadır. Hatta ondan üç şiir okumasını, bunlarda “Şah” sözcüğü geçmezse, kendisini af edeceğini söyler. Pir Sultan, bu dayatmalar karşısında onurunu ayaklar altına almaz.

Pir Sultan, zindanından çıkarılıp, “Keçibulan” denen yerde asıldı.

Hızır Paşa, 1578 yılında Lala Mustafa Paşa ile İran seferine katıldı.

1588 Yılında Sivas Beylerbeyi oldu.

1589 Yılında Erivan Beylerbeyliği'ne getirilip, Nahçıvan bölgesini ele geçirmekle görevlendirildi.

1590 Yılında ikinci kez Sivas Beylerbeyi oldu.

1591 Yılında Halep valisi oldu.

1596 Yılında Gürcistan seferine çıktı.

1597 Yılında devletten uzaklaştırıldı. Fakirlik içinde Taun hastalığından öldü.

Pir Sultanlıların Tunceli’de oturdukları köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Hacılı	Hacılı	Pülümür
2	Kayırlar (Kar.)	Kayırlar	Pülümür

Ayrıca **Sivas, Erzincan** köylerinde otururlar.

4-Seyyit Sabun Ocağı

Bu ocak mensupları, miladi 1110 yılında Horasan'dan gelip, Elazığ'ın Palu İlçesi'nin Seydili köyüne yerleştiler. Seydili köyü, Palu yakınında Murat ırmağı kıyısında bulunuyor. Yeşil, sulak güzel bir köydür. 1780 Yılında Palu'ya yerleşen Nakşibendi şeyhi Şeyh Ali ve yandaşlarının baskıları sonucu, Seyyit Sabun'un soyu, Seydili köyünü terk etmek zorunda kalmış. Bir bölümü daha yukarıdaki dağlık köylere yerleşirlerken, bir bölümü de Tunceli-Mazgirt ve Pertek ilçesinin köylere göç etmişler.

Seyit Sabunluların Anadolu'ya ilk gelen

dedelerinin Seyyit Salih olduğu söyleniyor. Ocak Merkezi, Palu'nun Tatar köyüdür. Bu soyun, İmam Bakır soyundan geldiği ve Seyyit Seyfettin'e verilen II.Mahmut tarafından onaylanan bir Şecereden anlaşılmaktadır. II.Mahmut tarafından onaylanan soy ağacı da Tatar köyünde bulunan Seyyit Hızır'ın elindedir. Ancak şecereyi elde edemediğimiz için yayın-layamıyoruz.

Seyyit Sabun Ocağı, bir Rehber (yol gösteren) ocağıdır.

Seyit Sabunluların Tunceli’de oturdukları köyler:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	İsmaili	İsmaili	Mazgirt
2	Rabat (Karışık)	Rabat	Pertek
3	Tahsu(Karışık)	Gövdeli	Pertek

5-Şeyh Ahmet Dede Ocağı

Şeyh Ahmet Dede, Horasan erenlerinden olup, Elazığ'ın Baskil İlçesi Şeyh Hasan köyünde yatmaktadır.

Şeyh Ahmet'in mezar taşı sonradan yenilenip yazılmış ancak bir dizi yanlışlar yapılmıştır. Mezar Taşında:

“Pir-i Piran, Serçeşmey-i Mürşidan Hoca Ahmet Yesevi D.1103-Ö.1163” yazılmaktadır.

“Hz.Ali oğlu Celal Abbas neslinden Hoca Ahmet Yesevi D.1103-Ö.1166” yazısı bulunmaktadır.

1-Hoca Ahmet Yesevi, Celal Ali Abbas soyundan gelmeyip, Muhammet Hanifi soyundan gelmektedir.

2-Mezar taşındaki doğum ve ölüm tarihleri Türkistan Yesi kentinde yatan Hoca Ahmet Yesevi'nin doğum ve ölüm tarihleridir.

3-Baskil'in Şeyh Hasan köyünde yatan Seyyit Ahmet'tir.

Seyyit Ahmet ve kardeşi Seyyit Hasan'ı

“İz Bırakan Erenle ve Alevi Ocakları” adlı kitabımda etraflıca anlattığım için burada özet olarak anlatacağım.

Seyyit Ahmet ve kardeşi Seyyit Hasan, Araştırmacı İsmail Onarlı'nın yayınladığı bir belgeye göre, 1186 yılında İsfahan Emiri Abdullah Horasani'ni den bir yol izinamesi alarak yola çıkıp, Irak üzerinden Anadolu'ya geliyor ve Malatya ile Elazığ arasında bulunan Fırat kıyısındaki Baskil'in Şeyh Hasan köyüne yerleşiyorlar. Bu İzinname şöyledir:

“12 İmamın şanlı evlatlarından olan Şeyh Hasan'ın geçtiği bölgelerdeki sultan, vezir, emir, büyük efendiler, İslam kadıları ve onların hadımları; her şehirde ve köyde, zaviye ve tekkelerde; Arabın, Türkün, Acemin, Deylem-linin, Kürdün ve Haşiminin hasılı devlet erbabı, gelip müracaat edeceklere ilgi gösterip hediyeler ikram ve nimetlerden hissedar edip koruyarak, bugüne kadar imdada yetişip onları muhafaza etsinler” demektedir(Onarlı; Sayı-21).

Seyyit Ahmet Dede, Alaattin Keykubat'ın ablası Gevher Hatun'la evlendi. Alaattin Keykubat, ağabeyi İzzettin ile girdiği taht kavgasında yenik düşünce, bu bölgedeki **Minşar** kalesinde zindana atıldı. Ona 7 yıl boyunca ablası ve eniştesi Seyyit Ahmet baktılar.

Alaattin Keykubat tahta geçtikten sonra, ablasının kayın biraderi Seyyit Hasan'ı (Şeyh Hasan) yanına alıp komutan yaptı. Alanya kalesini ele geçirdiği sırada Şeyh Hasan'da yanında idi. Daha sonra Esettin Ayaz, Çavlı ve Şeyh Hasan'ı doğuya gönderip, Fırat havzasını ele geçirdi. Şeyh Hasan, Arapkir'in alınmasında başarılar gösterdiği için, Arapkir'in gelirini ona verdi. Şeyh Hasan, Arapkir'in Onar köyüne yerleşti. Türbesi Onar köyündedir.

Şeyh Hasan ve ağabeyi Şeyh Ahmet, Bayat Boyu Türkmenlerine Pirlık(Dedelik) yaptılar. Şah Hasan'ın ve ağabeyi Şah Ahmet'in soyundan bir kol Tunceli'ye göç etmiş. İl merkezinde ve değişik köylerde otururlar.

ŞahAhmet-Şah Hasanlıların Tunceli'de oturdukları köy:

S.N.	KÖYÜN ESKİ ADI	KÖYÜN YENİ ADI	İLÇESİ
1	Aynige (Kar.)	Akdik	Pülümür

Ayrıca **Elazığ- Erzincan-Malatya** köylerinde otururlar.

Tunceli'de bu Ocaklardan başka bir çok Türbe ve Yatırlar vardır ki, bunların bazıları Ocak zannedilmektedirler. Örneğin, Gür-gür Baba, Er Mustafa, Tüzük Baba, Munzur Baba, Kızıl Deli, Masum Pak, Sultan Hıdır.. gibi. Bu Yatır ve Türbeleri ileride ayrı bir yazı konusu yapacağız.

Kaynaklar:

- 1-Bayrak Mehmet; 1986-Pir Sultan Abdal-İstanbul
 - 2-Birdoğan Nejat;1992; Anadolu ve Balkanlarda Alevi Yerleşimi-İstanbul
 - 3-Erenler Ali Rıza; 2006; Karerli Mehmet Efendi'nin Anıları-İstanbul
 - 4-Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergileri-Ankara
 - 5-Tarih-i Alem
 - 6-Onarlı İsmail; Yol Bilim, Kültür, Araştırma Dergisi sayı 21.
 - 7-Prop.Turan Osman; 2001; Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi -İstanbul
 - 8-Prof. Sümer Faruk; 1999 TTK Yayını-Safevi Devletinin Kuruluşunda Anadolu Türklerinin Rolü-Ankara
 - 9-Prof. Sümer Faruk; 1998 TTK Yayını- Doğu Anadolu'de Türk Beylikleri -Ankara
 - 10-Prof. Ünal Mehmet Ali 1999-TTK Yayını-16.Yüzyılda Çemişkezek Sancağı-Ankara
 - 11-Rum Ebul Hayır; Saltukname.Kültür Bakanlığı Yayını-Ankara
 - 12-Saltık Veli; 2004; Alevi Türkmen Tarihi ve Saltuklular-Ankara.
 - 13-Saltık Veli; 2004; İz Bırakan Erenler ve Alevi Ocakları- Ankara
 14. Veli Saltık 2009; Tunceride Aşiret Oymak ve Ocaklar. Ankara
- Dipnotlar:
- 1.Veli Saltık / Araştırmacı Yazar

DÜZELTME

Araştırma dergimizin 2009/Güz Sayı 51’de yayınlanan **“Yetiştığı Ortam ve Yetiştiren Unsurlar Işığında Müzik Yönü İle Aşık Veysel”** konulu yazısında, Yrd. Doç. Dr. Armağan COŞKUN ELÇİ’nin kimliği ile ilgili verilen bilgi yanlışlıkla Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi olarak verilmiştir. Kendisi **Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü** Öğretim Üyesidir.